

Podstawy finansów i rachunkowości

dr Sylwia Machowska - Okrój

Literatura

- Ćwiczenia na podstawie:
- Rachunkowość zarządcza, red. naukowa Dorota Dobija, Małgorzata Kucharczyk, wyd. Oficyna, 2014, rozdział 3
- Janina Wermut, RACHUNKOWOŚĆ ZARZĄDCZA, Podręcznik ze zbiorem przykładów, wyd. ODDK Gdańsk, 2013, rozdział 5

Koszty i pojęcia bliskoznaczne

- Zasób. Czynniki ekonomiczne wykorzystywane lub zużywane w przedsiębiorstwie w ramach prowadzonej działalności.
- Koszt. Wyrażone w jednostkach pieniężnych celowe zużycie czynników produkcji niezbędne dla wytworzenia wyrobu.

- Nakłady. Ogół zewidencjonowanego zużycia czynników produkcji: pracy, kapitału i materiałów (zużycie ilościowe, wartościowe) w jednym okresie obrachunkowym (np. zużycie materiałów wyrażone w metrach, sztukach, kilogramach, zł w okresie miesiąca).

lub

- Ilościowe nakłady na wykonanie zadań związane są ze zużyciem określonych środków i przedmiotów pracy oraz z pracą ludzką.
- Nakłady wartościowe to wartość nakładów ilościowych wyrażona w pieniądzu oraz nakłady pieniężne na różne świadczenia, usługi, opłaty oraz niektóre podatki.

Czym się różni koszt od nakładu?

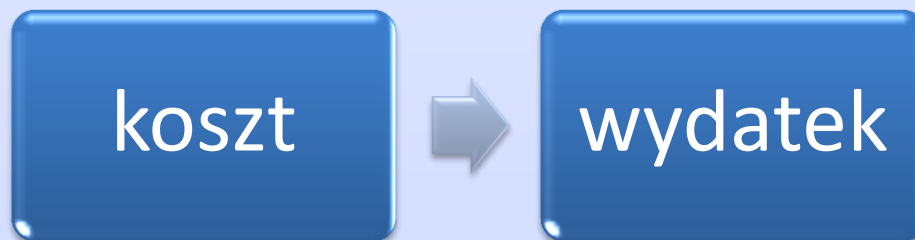
Lp.	NAKŁADY	KOSZTY
1.	Należą do produkcyjnej sfery działalności.	Należą do wartościowej, finansowej sfery działalności.
2.	Mają charakter materialny i formę rzeczową. Są ściśle związane z wydatkowaniem materii lub energii na produkcję.	Mają charakter finansowy.
3.	Mogą, ale nie muszą, być wyrażone w formie pieniężnej; stanowią wówczas podstawową część kosztów produkcji = koszty nakładów gospodarczych	Można je przedstawić <u>wyłącznie</u> w formie pieniężnej.
4.	Zakres rzeczowy jest węższy. Obejmują tylko koszty gospodarcze.	Zakres rzeczowy jest szerszy od nakładów. Koszty = Koszty gospodarcze + Koszty majątkowe
5.	Są kategorią ponadczasową, istniejącą we wszystkich formacjach społeczno ekonomicznych.	Są kategorią właściwą dla gospodarki towarowo-pięniężnej.
6.	Zmiany w poziomie kosztów nie zawsze są proporcjonalne do zmian w poziomie nakładów	

- Wydatek. Każde zmniejszenie stanu środków pieniężnych, **bez względu na cel ich poniesienia** (np. wydatek na zakup materiałów do produkcji)

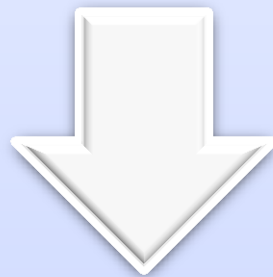

Nie wszystkie wydatki są kosztami.

- W praktyce występują różnice czasowe między **zakupem a zużyciem** (wykorzystaniem) zasobów.
- **W niektórych przypadkach poniesienie kosztów wyprzedza wydatkowanie środków pieniężnych.**
Dotyczy to zużycia energii, usług komunalnych itp., za które zapłata następuje w terminie późniejszym.

Pojęcie wydatku jest szersze od kosztu, gdyż koszt wcześniej lub później jest wydatkiem, natomiast nie każdy wydatek musi stać się kosztem:

- 1) najpierw wydatek (zakup materiałów)
potem koszt - zużycie
- 2) równocześnie wydatek i koszt (zapłata
gotówką za usługę)
- 3) najpierw koszt (zarachowanie płac) potem
wydatek (wypłaty).

- **Natomiast spłata kredytu, podatku
dochodowego, VAT nigdy nie jest kosztem.**

KOSZTY W PRZEDSIĘBIORSTWIE

- Wszelkie decyzje dotyczące przyszłości podejmowane są z uwzględnieniem kosztów.
- Informacje na temat kosztów można z łatwością uzyskać z ksiąg rachunkowych. Dane te są potrzebne do planowania i kontroli kosztów.

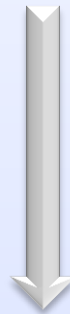
- **Koszty** w przedsiębiorstwie traktowane są jako **uprawdopodobnione zmniejszenie korzyści** ekonomicznych jednostki, o wiarygodnie określonej wartości, które doprowadzą do zmniejszenia **kapitału własnego**.

- Istnieje wiele podziałów klasyfikacyjnych kosztów, ze względu na ich różne cechy i właściwości.
- Koszty dzieli się m.in. według rodzaju, stopnia złożoności, zmienności, nośników, decyzyjności.

KOSZTY DLA CELÓW SPRAWOZDAWCZYCH I DECYZYJNYCH

Klasyfikacja kosztów dla celów sprawozdawczych

(układy ewidencyjne)

Koszty jednostki gospodarczej w układzie:

Rodzajowy	Funkcjonalny Układ według miejsc powstawania kosztów (układ podmiotowy)	Kalkulacyjny Układ według produktów (układ przedmiotowy)
Amortyzacja	Koszty zarządu	1. Koszty bezpośrednie
Zużycie materiałów i energii	Koszty produkcji	1.1. Materiały bezpośrednie
Usługi obce	Koszty zakupu	1.2. Płace bezpośrednie
Wynagrodzenia	Koszty sprzedaży	1.3. Paliwo i energia technologiczna
Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia		<u>1.4. Inne koszty bezpośrednie</u>
Podatki i opłaty w tym akcyza		a) Narzędzia i przyrządy specjalne
Pozostałe koszty rodzajowe		b) Obróbka obca
		c) Koszty przygotowania nowej produkcji
		<u>2. Koszty pośrednie</u>
		2.1. Koszty wydziałowe
		2.2. Koszty zarządu
		2.3. Koszty sprzedaży (zakupu) ¹⁷

O kosztach pośrednich i bezpośrednich

- W działalności przedsiębiorstwa olbrzymią rolę odgrywa klasyfikacja kosztów na koszty **pośrednie i bezpośrednie.**
- Dokładna znajomość kosztów w tym przekroju pozwala świadomie nimi kierować, a także prawidłowo oceniać sprawność jednostki.

Koszty bezpośrednie

- **Kosztami bezpośrednimi** są koszty działalności operacyjnej, których poniesienie można **przypisać** do określonego **nośnika kosztów**, np. produktu, grupy produktów, wyświadczonej usługi, wyodrębnionej fazy działalności lub jej rodzaju.

- Kalkulacja wysokości poniesionych kosztów bezpośrednich wymaga odpowiedniej **dokumentacji** – wysokość kosztów określa się na podstawie dokumentów źródłowych, powiązanych z konkretnym nośnikiem.

Rodzaje kosztów bezpośrednich

- **Koszty materiałowe:** wartość zużytych materiałów bezpośrednich oraz koszty zakupu materiałów.
- **Koszty przerobu:** koszt płac bezpośrednich z narzutami, energii bezpośredniej, zużycia specjalistycznych narzędzi.

Koszty bezpośrednie, a koszty pośrednie

komplementarne

- Koszty pośrednie różnią się od kosztów bezpośrednich tym, iż **nie jest możliwe ich bezpośrednio odniesienie i rozliczenie na poszczególne nośniki.**

- Z tego też powodu ich alokacja na poszczególne nośniki jest dokonywana **w sposób umowny**:
rozliczenie opiera się o **przyjęte klucze rozliczeniowe, które w sposób proporcjonalny dekomponują kwotę danego kosztu na poszczególne nośniki.**

Kosztem pośrednim są koszty związane z utrzymaniem firmy, takie jak:

- czynsz,
- leasing,
- media,
- wyposażenie biura,
- obsługa księgową,

Zmienność kosztów bezpośrednich oraz ich rodzaje

Wyróżnia się trzy rodzaje zmienności kosztów bezpośrednich względem produkcji:

- **proporcjonalna** – koszty zmieniają się w takim samym stopniu jak produkcja,
- **progresywna** – wzrost kosztów jest proporcjonalnie większy, niż wzrost produkcji,
- **degresywna** – koszty zmieniają się w mniejszym stopniu niż rozmiary produkcji.

Cechy kosztów bezpośrednich, tj.:

zmiennność, niepodzielność i identyfikowalność dokumentu źródłowego.

Formuła obliczania ich wysokości:

**koszty bezpośrednie = ilość jednostek zużytych
zasobów × koszt jednostki danego zasobu**

Koszty zmienne - uzupełnienie

- Zmienność kosztów charakteryzują wskaźniki zmienności (elastyczności), które wyrażają stosunek względnej zmiany danego kosztu do względnej zmiany rozmiaru działalności.

$$E = \frac{\% \Delta TVC}{\% \Delta X}$$

- Jak będzie się kształtował wskaźnik zmienności dla kosztów zmiennych proporcjonalnych ?

1

KOSZTY W PROCESIE DECYZYJNYM

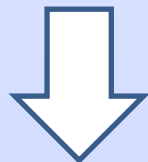
KATEGORIE KOSZTÓW DLA CELÓW DECYZYJNYCH

str. 118 Rachunkowość zarządcza
red. D. Dobija, M. Kucharczyk

1. Koszty utraconych możliwości
2. Koszty stałe i zmienne względem rozmiarów działalności
3. Wielkości istotne i nieistotne w danym rachunku decyzyjnym
4. Koszty zapadłe (utopione, przesądzone)
5. Koszty krańcowe
6. Koszty uznaniowe
7. Koszty na podstawie działań
8. Koszty kontrolowane i niekontrolowane

Koszty istotne i nieistotne (przy wyborze alternatyw)

- Kosztami istotnymi są tylko koszty **różniące się rodzajem albo wielkością** w poszczególnych wariantach działania.

- **Te same składniki kosztów**, w tej samej wysokości, w różnych opcjach wyboru, **nie mają wpływu na podjęcie decyzji.**
- W rachunku decyzyjnym istotne są jedynie te wielkości, które ulegają **zmianie** w zależności od podjętej decyzji.

WIELKOŚCI ISTOTNE

Wyszczególnienie	Wariant działania 1 Sprzedaż przez pośredników	Wariant działania 2 Sprzedaż bezpośrednia	Wielkości istotne
Przychody	70 000	↔ 90 000	20 000
Koszt wytworzenia sprzedawanych wyrobów	35 000	↔ 45 000	10 000
Amortyzacja dotychczasowych pomieszczeń	5000	↔ 5000	0
Opłata za wynajem pomieszczenia		↔ 3000	3000
Wynagrodzenia sprzedawców		↔ 4000	4000
Koszty reklamy	8000	↔ 4500	3500
Inne koszty	6000	↔ 6000	0
KOSZTY	54 000	↔ 67 500	13 500
WYNIK	16 000	↔ 22 500	6500

Koszty zapadłe (utopione, przesądzone)

- Są to nakłady, które już zostały poniesione i nie mogą zostać zmienione na skutek żadnej decyzji ani teraz, ani w najbliższej przyszłości.
- Skoro koszty zapadłe wynikają z przeszłych postanowień, **nie powinny być brane pod uwagę przy podejmowaniu bieżących decyzji.**
- W procesie decyzyjnym **koszty zapadłe** będą zawsze **kosztami nieistotnymi.**

Czy wszystkie koszty nieistotne są kosztami zapadłymi ?

NIE

- Jeżeli jednostka ma do wyboru dwie opcje wymagające kupna dodatkowej maszyny, to koszt związany z amortyzacją będzie nieistotny, ale nie będzie zapadły.

Koszty uznaniowe (w danym momencie)

- Istnieją koszty, które mogą, ale nie muszą pojawić się w danym okresie. Są to koszty **niezwiązane bezpośrednio z produkcją podstawową.**
- **Dotyczy to kosztów związanych z: remontami, reklamą, badaniami prowadzonymi przez jednostkę.**
- Poniesienie tych kosztów zależy od decyzji osoby zarządzającej.

- Tyle o kosztach

